

Voorbij natuurherstel volgens het doelenboekje

Rienk-Jan Bijlsma

Natuurontwikkeling op vml ideaal weiland

- “Vrijwel vlakke weidegebieden, vooral in vlakke dekzandlandschappen en brede beekdalen. Ideaal voor weiland. Elzensingels of verspreide elzen langs sloten. Onderbroken door ruggen – meestal bouwland; hier liggen ook de boerderijen”
- “Onvoldoende bekend in de Nederlandse literatuur. Potentieel op alle niet zeer arme natte humeuze tot venige zandgronden, ...”
- “Potentieel >100,000 ha, actueel enkele 100den ha”
- “Wat [na natuurontwikkeling] ontstaat, is nog niet erg bekend...”
- Uit: Van der Werf (1991): PNV Elzen-Eikenbos

Van ideaal weiland naar rusland...

... en elzenbos zonder broek

Wat zien we hier?

- Potentieel wijdverbreid en voor Nederland karakteristiek ecosysteem van dekzandlaagten en lage ruggen
 - Grotendeels al begin 19de eeuw weiland
 - Op leemarm tot lemig zand
 - Beek- en gooreerdgronden, veldpodzolgronden
 - Poelen, stagnerend regenwater, lokaal grondwater
 - Door ontginning onomkeerbaar verrijkt met nutriënten: tenminste zwak zuur en mesotroof
 - Makkelijk te ontwikkelen tot vochtige/natte graslanden met poelen, bossages en struweel
 - Zeer divers in structuur en samenstelling

Wat gebeurt ermee in beheer/beleid?

- Als ecosysteem onbekend en onbemind
- Grazige vegetaties (na ontgronding) plantensociologisch lastig te plaatsen: Antropo-Calthion?!
- Bossages en braamstruweel idem: elzen-berkenbos?!
- SNL: N10 Vochtig schraalland?!
- Natura 2000: niet relevant (blauwgrasland, heischraal grasland en vochtige heide alleen in speciale gevallen haalbaar/betaalbaar); hier optimaal voor 1920!
- Natuur met imagoprobleem ('rusland'), anoniem, zonder historische referentie, (vooralsnog) zonder sexy soorten ... zonder doelen?!

'Vergeten soorten' in anonieme natuur...

- *Drepanocladus simplicissimus*

„In tiefen
Sümpfen
schwimmend
oder
untergetaucht
und
geschlossene,
dichte Rasen
bildend“
(Warnstorf
1906)

Op zoek naar een verhaal achter doelen

- Natura 2000: superbelangrijk maar onnavolgbaar qua habitats, soorten en implementatie door lidstaten
 - verhaal in eigen woorden is dus essentieel...
 - ... voor behoud van draagvlak voor Natura 2000
- HR Artikel 2: “Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen tot het waarborgen van de biologische diversiteit...”
- Waar vind ik de logica en het verhaal achter behoud en herstel van natuur in een Natura 2000-gebied?
 - Beheerplan? Aanwijzingsbesluit? Brussel?

Waarborgen van samenhang en logica van doelen: LESA + systeemvisie

- Landschapsecologische systeemanalyse: herkomst, samenhang en perspectief van natuur in beeld brengen
 - Natura 2000 geen vast uitgangspunt
 - biedt meerdere mogelijkheden voor behoud, herstel en ontwikkeling van natuur
- **Systeemvisie = verhaal achter de doelen**
 - selectie van (a)biotische 'natuurlijke kenmerken' van het gebied: karakteristieke (a)biotiek
 - keuze en prioritering van doelen: niet alle doelen wegen even zwaar!

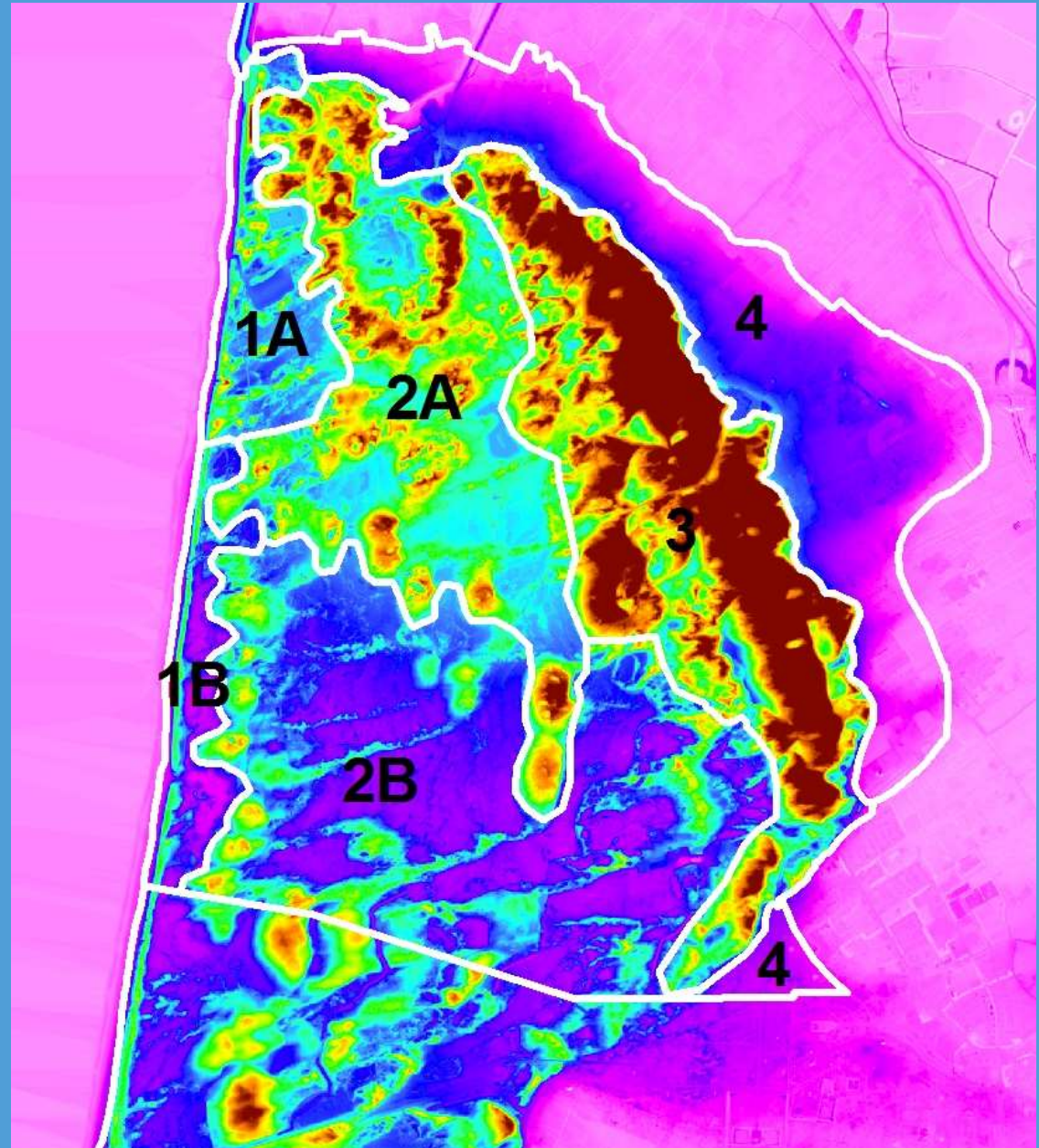
Drie categorieën van gebiedsdoelen

- Kwetsbaar (KW): karakteristieke typen/soorten (ook niet-Natura 2000) die zich niet op eigen kracht kunnen hervestigen; vereisen toegesneden beheer
- Robuust (RB): karakteristieke typen/soorten (idem) die zich makkelijk verspreiden en hervestigen; beheer binnen bandbreedte; dynamiek & successie; RB0: vanzelf aanwezig, soms tijdelijk afwezig
- Niet karakteristiek (NK): typen/soorten (ook Natura 2000) die de ontwikkeling van karakteristieke doelen (op termijn) in de weg staan: uitfaseren

Casus Schoorlse Duinen e.o.

Uit LESA +
systeemvisie per
landschaps-
ecologische zone:

- doelen voor habitattypen en oud dennenbos met categorie
- KW: vochtige duinvalleien in zone 2, 4; beken/duinrel in zone 4

Winst: ecologische en bestuurlijke ruimte

■ Ecologische winst

- landschappelijk samenhangend verhaal
- kwetsbare natuur veiliggesteld
- ruimte gemaakt voor natuurlijke dynamiek en successie (robuuste doelen)
- ruimte voor verjonging en nieuwe natuur: verstarring wordt voorkomen

■ Bestuurlijke winst

- integrale natuurdoelen op gebiedsniveau
- perspectief voor langere termijn: anticiperend op conflicterende doelen
- kader voor vergunningverlening/handhaving

Dank!

Rienk-Jan Bijlsma

Wageningen Environmental
Research

rienkjan.bijlsma@wur.nl

Symposium Ecologie en de praktijk

16 maart 2017

Eindhoven